

Barne- og familiedepartementet

Deres ref:

Vår ref: 2025/57067-2

Arkivkode: 1.13.1

Dato: 21.11.2025

Høringssvar til høring om regulering av taushetsplikt i tros- og livssynssamfunn mv.

Innledning

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) viser til høringsbrev av 18. august 2025, med høringsfrist 18. november 2025. Vi har i dialog med departementet fått utsatt høringsfrist til 21. november 2025.

Bufdir støtter departementet forslag om å videreføre innholdet i den lovpålagte taushetsplikten som i dag følger av straffelovens § 211 i en ny bestemmelse 20a i trossamfunnsloven.

Departementet har fremlagt to alternative forslag til lovtekst og ber om synspunkter på dette. Departementet ber oss særskilt se på bl.a.:

- Hvorvidt personkretsen er klart nok definert.
- Bruk av begrepet «åndelig og eksistensiell omsorg».
- Unntak fra taushetsplikten dersom vilkårene i barnevernsloven § 13-2 er oppfylt. ‘

Saksbehandler:
Teguis Santana Vega

Postboks 2233
3103 Tønsberg

Organisasjonsnr:

www.bufdir.no

986 128 433

postmottak@bufdir.no

Telefon: 466 15 000

Buudir vurderer at begge alternativer har elementer som bidrar til nyttige avgrensninger og tydeliggjøring av ansvar, samtidig som de skiller seg fra hverandre i vilkår for når taushetsplikten skal inntreffe. Buudir vurderer derfor at departementet bør se på muligheten for en formulering bestående av en kombinasjon av alternativene en og to.

Vi vil i det følgende knytte kommentarer til hvilket forslag vi mener er best egnet, til spørsmål om hvem som er omfattet og bruk av begreper samt, unntak fra taushetsplikt og implementering av ny lovtekst.

Innspill på alternativene i ny § 20a i tros- og livssynssamfunnsloven

Alternativ 1 Ny § 20a i trossamfunnsloven skal lyde:

§ 20a Taushetsplikt for prester, religiøse ledere og personer i tilsvarende funksjoner

«Prester, religiøse ledere og personer i tilsvarende funksjoner i Den norske kirke, registrerte eller tidligere registrerte tros- og livssynssamfunn, som i sin stilling gir åndelig og eksistensiell omsorg, har taushetsplikt om det som er betrodd dem som ledd i denne omsorgen.

Taushetsplikten gjelder tilsvarende for medhjelpere som i sin stilling har fått kunnskap om betroelser etter første ledd. Den som har taushetsplikt etter første ledd, skal informere medhjelperne om taushetsplikten.

Taushetsplikten gjelder ikke i den utstrekning den som har krav på taushet samtykker til at opplysningene kan deles, eller dersom opplysningene etter første ledd er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelige.

Taushetsplikten er ikke til hinder for å melde til barnevernstjenesten dersom vilkårene i barnevernsloven § 13-2 første ledd er oppfylt.»

Alternativ 2 Ny § 20a i trossamfunnsloven skal lyde:

§ 20a Taushetsplikt for prester, religiøse ledere og personer i tilsvarende funksjoner

«Prester, religiøse ledere og personer i tilsvarende funksjoner i Den norske kirke, registrerte eller tidligere registrerte tros- og livssynssamfunn har taushetsplikt om opplysninger betrodd dem i deres stilling som ikke er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelige.

Taushetsplikten gjelder tilsvarende for medhjelpere som i sin stilling har fått kunnskap om betroelser etter første ledd. Den som har taushetsplikt etter første ledd, skal informere medhjelperne om taushetsplikten.

Taushetsplikten gjelder ikke i den utstrekning den som har krav på taushet samtykker til at opplysningene kan deles.

Taushetsplikten er ikke til hinder for å dele opplysningene med andre så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse»

Personkrets - personer omfattet av taushetsplikt

Departementet foreslår at prester, religiøse ledere, personer med tilsvarende funksjoner og medhjelpere skal omfattes av personkretsen. Buudir støtter departementets vurdering om at personkretsen for hvem taushetsplikten skal omfatte og i hvilke situasjoner den skal gjelde, bør komme tydelig fram for å hindre ansvarspulverisering av taushetsplikten.

Vi mener i likhet med departementet at det ikke er nødvendig å bruke betegnelsen Den norske kirke når prester er omtalt i bestemmelsen.

Tilføyingen av formuleringen «personer i tilsvarende funksjoner» virker egnet for å kunne omfatte personer som har tillit i sitt tros- eller livssynssamfunn og som gir åndelig og eksistensiell omsorg uten å ha en formell rolle overfor konfidenten. Departementets forslag om å tydeliggjøre at taushetsplikten også gjelder for medhjelpere er en viktig presisering. Det refereres til medhjelpere i lovteksten «som i sin stilling har fått kunnskap om». For å lette implementeringsarbeidet kan det være hensiktsmessig å unngå formuleringer som kan misforstås. «I sin stilling» referer til medhjelpers funksjon og ikke dens ansettelsesforhold.

Departementet kan vurdere om «i sin stilling» kan skape forvirring om hvem som omfattes og om teksten «Taushetsplikten gjelder tilsvarende for medhjelpere som har fått kunnskap om betroelser etter første ledd.» er tilstrekkelig. Departementet har gitt noen eksempler på hvem som anses å kunne være omfattet av betegnelsen «medhjelper». Flere eksempler på hjelpere i roller, både formelle og uformelle, vil bidra til å tydeliggjøre hvem som omfattes av betegnelsen.

Tros- og livssynssamfunn omfattet av taushetsplikt

Buudir støtter departementets vurdering om å inkludere livssynssamfunn i bestemmelsen om taushetsplikt. Vi deler særlig departementets vurdering om at taushetsplikten gir et viktig vern for konfidenten, og bør opprettholdes også dersom et tidligere registrert trossamfunn mister registreringen.

Departementet oppgir at bestemmelsen ikke skal gjelde for uregistrerte tros- og livssynssamfunn, da det kan være unødig innblanding. Vi mener hensynet om unødig innblanding bør veies opp mot andre viktige hensyn, slik som konfidenters trygghet og behov for vern i situasjoner der de betror seg.

Noen tros- og livssynssamfunn opererer uten registrering, men har like fullt både personer som fungerer som religiøse ledere eller som på annen måte gir åndelig eller eksistensiell omsorg og personer som betror seg og søker denne omsorgen. Bekymringen gjelder særlig i miljøer der medlemmer kan bli utsatt for ulike former for sanksjoner ved normbrudd, inkludert sosial ekskludering eller utstøtelse. I tros- og livssynssamfunn som distanserer seg fra majoritetssamfunnet og som har normsystemer som følges strengt, kan bekymring for ryktespredning føre til at medlemmer vegrer seg for å søke støtte, veiledning, eller dele personlige opplysninger.

Taushetsplikten kan i slike tilfeller fungere som et viktig vern mot utvikling eller opprettholdelse av en angiverkultur, der medlemmer oppfordres til å rapportere om andres normbrudd. Ved å sikre at fortrolige samtaler ikke deles videre, kan taushetsplikten bidra til å beskytte individet mot sanksjoner og samtidig styrke tilliten til personer som yter åndelig og eksistensiell omsorg i tros- og livssynssamfunn.

Å utelate uregistrerte samfunn fra taushetsplikten fører til ulik beskyttelse av personer som søker åndelig og eksistensiell omsorg. Det bør derfor vurderes om taushetsplikten bør gjelde uavhengig av registreringsstatus.

Vilkår for når taushetsplikten inntreffer

Departementet har to alternative forslag til hva som skal omfattes av taushetsplikten. I alternativ 1 omfattes situasjoner der vedkommende i sin stilling gir åndelig eller eksistensiell omsorg. I alternativ 2 omfatter taushetsplikten opplysninger betrodd dem i deres stilling som ikke er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelige. Departementet ber om syn på fordeler og ulemper ved begge forslag.

Åndelig og eksistensiell omsorg

Alternativ 1 der taushetsplikten knyttes til situasjoner der det ytes "åndelig eller eksistensiell omsorg" vil i større grad enn alternativ 2 gi behov for ytterligere presiseringer og nyanser for at den ikke skal bli for smal.

Vilkårene for hva som kan karakteriseres som åndelig og eksistensiell omsorg virker noe avgrensende og kan gjøre det vanskelig å forstå når taushetsplikten er gjeldende. I enkelte trossamfunn er veiledning en del av dagliglivet, og kan omfatte råd og samtaler om tilsynelatende hverdagslige valg – som skole, fritid, relasjoner osv. Slike samtaler kan også skje spontant og utenfor mer formelle og institusjonaliserte rammer slik som skriftemål. Samtalene vil likevel kunne inneholde betroelser som kan ha stor betydning for individets livsutfoldelse og bør omfattes av taushetsplikten.

Strengt vilkår for hvilke samtaler som kan ansees som åndelig og eksistensiell omsorg vil være spesielt krevende med tanke på barn som konfidenter. Barn som konfidenter vil ha en særlig sårbarhet fordi de på den ene siden ofte vil ha en begrenset mulighet til å sette rammene for hvordan de mottar åndelig eller eksistensiell omsorg, mens de samtidig kan oppleve et stort behov for å søke slik omsorg hos en voksen. Barn og unge kan ha behov for å betro seg om dypt personlig tematikk som tro, kjønnsidentitet, seksuell orientering og andre refleksjoner knyttet til utvikling av egen identitet. Barn kan også ha behov for å fortelle om vanskelige situasjoner de opplever med egen psykisk helse, med jevnaldrende, andre voksne eller i hjemmet.

Barn som betror seg til voksne bør kunne gjøre dette uten å måtte ta ansvar for å vurdere hvilken informasjon som ikke bør deles videre, eller om rammene for samtalen faller inn under taushetspliktsbestemmelsen. Dette gjelder særlig i tilfeller der innholdet i samtalen kan sette barnet i risiko for ulike former for represalier dersom det blir kjent for uvedkommende.

Betrodde opplysninger

I Alternativ 2 omfatter taushetsplikten «(...) opplysninger betrodd dem i deres stilling som ikke er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelige.» Formuleringen gir i større grad ansvaret til den som mottar opplysningene og legger mindre vekt på konteksten disse mottas i. Formuleringen er også mer i tråd med ordlyden i straffeloven § 211 der ansvaret er tydeliggjort gjennom «(...) uberettiget røper eller unnlater å hindre at andre får adgang eller kjennskap til hemmeligheter som er betrodd dem(...)»

Alternativ 2 gir etter vår mening et større vern av konfidenten som er beskyttet av taushetsplikten i både formelle og mer uformelle samtaler med personer de søker omsorg og veiledning hos. Trygghet og tillit til at det er trygt å dele personlig informasjon er et viktig premiss for å tørre å søke hjelp og støtte.

Unntak fra taushetsplikten

Departementet anser at det av hensyn til tros- og livssynsfriheten og til konfidenten ikke er aktuelt å innføre en opplysningsplikt til barnevernet, se nærmere høringsnotatet høsten 2024 punkt 3.6.6.

For at barnevernstjenesten skal få opplysninger om alvorlig bekymring for barn, foreslår departementet imidlertid i første alternativ til lovbestemmelse å åpne for en adgang til å melde til barnevernstjenesten, forutsatt at vilkårene i barnevernsloven § 13-2 er oppfylt.

Det andre alternativet til lovformulering omtaler ikke adgangen til å melde fra til barnevernstjenesten spesielt, men inneholder en mer generell regel om at taushetsplikten ikke er til hinder «for å dele opplysningene med andre så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse».

Det er avgjørende at barn blir særskilt vernet, og at barns vern får høyest prioritet. Bufdir støtter alternativ en der det åpnes for adgang for prester, religiøse ledere og personer i tilsvarende funksjoner samt deres medhjelpere til å melde bekymring til barnevernstjenesten, og vurderer at det er av stor betydning at taushetspliktbestemmelsen åpner for en slik adgang når departementet har vurdert at det ikke er aktuelt å innføre en opplysningsplikt til barnevernet.

Bufdir anbefaler en kombinasjon av første og andre alternativ i fjerde ledd:

“Taushetsplikten er ikke til hinder for å melde til barnevernstjenesten dersom vilkårene i barnevernsloven § 13-2 første ledd er oppfylt. Taushetsplikten er heller ikke til hinder for å dele opplysningene med andre så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse.”

Bufdir anbefaler denne kombinasjonen da andre alternativ også omfatter voksne og ikke begrenser seg til barnevernsloven. Det kan også oppstå situasjoner der det kan være fare for liv eller helse, uten at vilkårene for å melde etter barnevernsloven § 13–2 vil være oppfylt.

Implementeringsarbeid

Bufdir viser til at det er behov for et grundig implementeringsarbeid dersom adgangen til å melde fra til barnevernstjenesten i taushetspliktbestemmelsen skal bli anvendelig. Det er svært viktig at prester, religiøse ledere, personer i tilsvarende funksjoner og medhjelpere har en godt innarbeidet forståelse av rammene for taushetspliktbestemmelsen. Det er særlig viktig at de også har god innsikt i når vilkårene i barnevernsloven § 13-2 er oppfylt. Vi anser at det er av vesentlig betydning at barns mulighet for hjelp ikke forringes av at personer som er i posisjon til å hjelpe er usikre på om de vil kunne få straffereaksjoner ved å varsle om barnets hjelpebehov.

Bufdir understreker til slutt at implementeringsarbeidet bør inkludere flere tiltak enn kun kompetanseheving om taushetspliktbestemmelsen. Det kan for eksempel være aktuelt å etablere et tettere samarbeid mellom tros- og livssynssamfunn og tjenester der ansatte har meldeplikt til barnevernstjenesten og derigjennom kan tilby en kompetanseoverføring i å drøfte saker som vekker bekymring. Et slikt samarbeid kan bidra til å senke terskelen for å drøfte opplysninger knyttet til barns omsorgssituasjon anonymt der det er usikkerhet om vilkårene i barnevernsloven § 13-2 er oppfylt.

Med hilsen

avdelingsdirektør

Camilla S. Kayed

avdelingsleder

Camilla Sønnichsen Kayed (e.f.)

Teguis Santana Vega

seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Tenk miljø – velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no